1901. Negen en veertigste Jaargang. (Vierde Kwartaal.) No. 51.

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 20 December 1901.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

Om de Feestdagen kunnen er in de twee volgende Nummers van ons blad na de post van DINSDAG-MIDDAG geen ADVERTENTIES meer opgenomen worden; en men zende voorts alles zoo vroeg doenlijk. — RED.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Het College van Hoogleeraren der Theol. school brengt ter kennis van de Kerken, dat 17 *Dec. j. l*, na gehouden onderzoek, tot Candidaat in de Theologie bevorderd is de Student *R. Middelveld*, wiens adres is te *Nijeveen* bij *Meppel*.

—

De overdracht van het Rectoraat zal D V. plaats hebben *Vrijdag* 20 *Dec. a.s. des avonds ten* 7 *ure.*

Namens het College van Hoogleeraren,
P. Biesterveld, *Secr.*

PLAATSELIJKE KERKEN.

OUDERKERK, 11 Dec. 1901. Onze geachte Leeraar Ds. M. v. d. Boom herdacht op Zondag 8 Dec l l. zijne 25-jarige ambtsbediening. Vele blijken van belangstelling mocht hij ondervinden van de leden dezer kerk, die hij thans 5½ jaar dient. Stelle de Heere hem nog ten rijken zegen als arbeider in zijnen wijngaard.

Namens den Kerkeraad,
A. C. Breedveld, Scriba.

—

HOLLANDSCHEVELD, 16 Dec. 1901. Gisteren maakte onze beminde Leeraar Ds A van Dijk aan de gemeente bekend, eene roeping te hebben ontvangen van de Geref. gemeente te De Krim. Geve de Heere ZEerw. licht en wijsheid om een keuze te doen tot eer zijns naams en kan het zijn tot blijdschap en zegen van deze zijne gemeente.

Namens den Kerkeraad,
S Booij, Scriba.

—

ZAANDAM, 16 Dec. 1901. Zondag j.l maakte onze geliefde Leeraar Ds. W. Breukelaar de gemeente bekend. eene roeping te hebben ontvangen van de Geref. kerk te Arnhem *A*. Met dank aan den Heere onzen God, mogen wij getuigen, dat de dienst van ZEw. niet alleen zeer wordt gewaardeerd, maar ook der gemeente ten rijken zegen is. Dat het ZEw. duidelijk kenbaar zij, dat zijn arbeid, nog maar zoo kort geleden onder ons begonnen, nu nog niet af is, en het den Koning der kerke behagen moge, den dienst van zijn knecht onder ons te bestendigen tot eere zijns Naams, en den bloei en opbouw zijner kerk alhier, is de wensch en bede van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
G. van Riessen, Scriba.

—

LEERDAM, 16/12/1901. Gister werden wij verblijd doordien wij van den beroepen Leeraar Ds. J. E Reijenga van Zalk mochten hooren: Ik kom tot u. Des Heeren zegen ruste op dit besluit. Hij schenke ons dankbare harten, en geve de kerk van Zalk in zijn heiligen wil te berusten

Namens den Kerkeraad,
A. C. v. d. Hoek, Scriba.

—

HINDELOOPEN, 13 Dec. 1901. De Kerkeraad der Ger. kerk te Hindeloopen heeft besloten, geene collectanten aan te bevelen of te steunen, die niet vier weken te voren dit bij den Kerkeraad aanvragen, en vrijheid krijgen om te collecteeren.

Namens den Kerkeraad,
D. van der Kooij, *Scriba.*

—

VELSEN, 12 Dec. '01. Aan de Geref. Kerkeraden in visscherplaatsen wordt bericht, dat door de Geref. kerk te Velsen ten behoeve der visschers iederen *Donderdagavond* godsdienstoefening gehouden en elken *Zaterdagavond* catechetisch onderwijs gegeven wordt in het „Tehuis voor Zeelieden" te IJmuiden.

Namens den Raad der Geref. kerk te Velsen,
A. Taanman, *Scriba,*

CLASSEN.

Classis Assen.

De Classis Assen zal ter vergadering worden samengeroepen *Dinsdag den* 21*sten Januari* 1902.

Punten voor het Agendum aan ondergeteekende vóór den 8*sten Januari.*

H. Dijkstra, *Corr. Quaestor.*

Smilde, 17 Dec. 1901

ONTVANGSTEN.

Voor het Prov. Ger. Weeshuis te Middelharnis.

In dank ontvangen van de gemeente te:

Boskoop	f 18,21	Middelharnis	f 17,91⁵
IJselmonde	- 7,65		

Verder zond de heer D Eggink te Leiden voor het Kerstfeest van:

C. v. d. G. f 1, W. F. L. f 0,50, F. v. D. f 0,50, Gebr. D. f 2, P. R. f 0,50, G O. D. f 0,50, Gez. R. f 1, P v Ds. f 0,50, N. B. Jzn. f 1, J. v. D. f 2, D. E. f 0,50, J. J. d. Vl f 1.

Van Ds. S. te Boskoop f 2.

En van L. P. te Katwijk aan Zee een mand heerlijke bokking.

De Directeur v. h. Weeshuis,
H. Schoonejongen Jacobzn.

—

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Collecten.

Smilde *A* 6 Dec. c.	f 12,65³	Winterswijk	½ c.	f	8,32⁵
Zeist 2de c	- 47,23⁵	Barchem		-	4 68⁵
Velp *B*	- 10,33	Hilversum *B*		-	29,99
Arnhem *B*	- 16,75	Onderkerk a/d A.		-	7,—
Ter Aar	½ c. - 0,75	Amstelveen (3e coll.)		-	18,82⁵
Aarlanderveen	„ - 3,04	Weesp *A*		-	12,84⁵
Alfen a d R.	„ - 17,18⁵	Sloterdijk	½ c.	-	2,75
Bodegraven	„ - 13,87	Naarden	„	-	4,10
Leimuiden	„ - 2,31	Amstelveen	„	-	6,68⁵
Nieuwkoop	„ - 1,25	Uithoorn	„	-	1,16
Nieuwveen	„ - 3,52	Diemen	„	-	0,25
Noorden	„ - 1,05	Overtoom	„	-	40,28
Oudshoorn	„ - 2,80⁵	Muiden	„	-	1.18
Waarder	„ - 5,61⁵	Vinkeveen	„	-	3,73⁵
O.- & N.-Weter.	„ - 9,70	Maarsen	„	-	0,70
Woerden	„ - 5,65⁵	Wilnis	„	-	4,05
Woubrugge	„ - 1,24⁵	Loenen	„	-	3,34
Zwammerdam	„ - 5,06	Nigtevecht	„	-	3,40
Doesburg	- 3,98⁵	Tienhoven	„	-	3,77
Lochem	- 4,61⁵	Kamerik	„	-	3,57⁵
Silvolde-Gendringen	- 2,80	Mijdrecht	„	-	5,21
Doetinchem	- 2,57⁵	Vreeland	„	-	3,66
Geesteren-Gelselaar	- 18,40	Kockengen	„	-	4,02⁵
Aalten *A*	- 17,80⁵	Breukelen	„	-	9,61⁵
Winterswijk	½ c. - 10,37⁵				

Contributies en Giften.

Contrib. van D. van Dijk, Kampereiland f 0,50.

Door Ds *J. Gommer* te *Aalten*, Corr. Cl. *Zutfen*, de contrib.:

Uit *Aalten A*, Corr *W. F. te Bokkel*, van W. F te Bokkel f 1, Ds. J. Gommer f 1,50, Joh Staal f 0,60, G H te Boveld f 1, J. D v. Lochem f 1, J. B Swijting f 1, J. Luiten f 0,90, H Holtijzer f 0,90, G. W. Pennings f 1, W. Schoppers f 1, J. Legters f 0,30, W. Smits f 0,30, D Kemink f 1, J. Kemink f 1, J Hartemink f 1. Vrije giften f 14,60.

Uit *Geesteren-Gelselaar*, Corr *H. J. Negberink*, van Ds J. Lugtigheid f 2, J H. Kolkman f 2, A. J Negberink f 2, G. J. Kolkman f 2, G. J. Breukers f 2, E. Geurkink f 2,50, E. J. Bisperink f 1,

Uit *Barchem* Corr. *H. Ormel*, van H. Ormel f 1.

Uit *Lochem*, Corr. *H. Ormel*, van H. J. Meijerink f 1, J. H. Breekveldt f 1.

Uit *Vorden*, Corr. *G. J. Winkelman*, van Ds Tenkink f 5, A. J. Lenselink f 0,75, J. de Jong f 0,50, H J. Scholten f 0,50, J Harmsen f 0,25, H H. Berenpas f 0,50, D. J. Harmsen f 0,75, Mej. Wijland f 0,50, J. Hofs f 0,50, H. G. Oltvoort f 0,50, G. J. Winkelman f 1

Uit *Zutfen*, Corr. *H. H. Bennink Jr.*, van Ds. J. N Lindeboom f 5, M. J. Bast f 3, G. ter Meulen f 2.50, G Frederiks f 1. A. Brinkman f 1, E Enserink f 1, J. Baarschers f 1, G. Addink f 1, A. H. Scholten f 1, H. H. Bennink Jr. f 1, G. J. Meerstadt f 2, J. v. Dijk f 2, J. Zwiers f 1, Mej. de Wed. Jolink f 1, H J. Jolink Jr. f 1, L. Scholten (sedert overleden) f 1, M. J Scholten f 1, F. G. Hoekstra f 1, Mej. Sleijster f 2, Chr Hiohan f 1, B. J. v. d. Veen f 0,50, D. J Scholten f 1, H. J. Meijer f 2, H, J Koers f 1, J Meengs f 1, Joh. Israëls f 1, B. Kl. Bleumink f 1, D. J. Lankhorst f 1, T, J. Amersfoort f 1, G. J. Hassink f 1.

Uit *Winterswijk*, Corr. *H. Rietberg*, van Ds G. Renting f 2,50, W. S. J. Tenkink f 2, H. Rietberg f 2,50, B. A. Nijenhuis f 1 A. Kappers f 1, B. W. Gijsbers f 1, B. J. Andriessen f 1, G. Bolk f 0,60, Mej G te Winkel f 1, G. J Smalbraak f 2. H. te Raa f 2,50, W. te Raa f 3, Wed. J. A. te Strake f 1,50, F. W. te Strake f 1, T. te Winkel f 2 50, B. Kruisselbrink f 1, J. W. Oonk f 1,50, D. Gielink f 1, H, Goosens f 1, J. B. Weenink f 1,50, K. J Stroes f 1, Joh. Gijsbers f 1, J. H. Debbink f 1, J. W. Onnink f 1, A. C. Eelink f 0 60, J. D. te Brinke f 1, G. H. Hoornenburg f 1, J. te Voortwis f 1, B. W. Gunnewold f 1, H. Lieverdink f 1, G. Rasker f 1, G W te Voortwis f 1.

Uit *Varsseveld*, Corr. *F. Colenbrander*, van Ds. H. te Velde f 1. Mej de Wed. G. J. Colenbrander f 2, J. H. Rougoor f 1, G. Messink f 1, H. Veldhorst f 1, Wed. A. Kl. Nibbelink f 1, D. J. Reehorst f 1, E. J Rutgers f 0,30, H. J Tuenter f 0,60, D. Westerveld f 0,60, A. Gesink f 0,60, H. Koskamp f 1, G. H. Bosman f 1, F. Kemink f 1, A. Oversteeg f 0,60, G. H. Westerveld f 1, J. H. Koskamp f 1, C. Wildenbeest f 1, H. Velthorst f 0,75, H. Westerveld f 0,60, P. Geldermans f 1, W. Westerveld f 0,60, H. Lammers f 1, H. Heijerman f 0,60, B. Westerveld f 1, H. Heusinkveld f 1, W. Bulsink f 0,50, G. Rademaker f 1, A Rademaker f 0,25, J. Tuenter f 0,42, B. Geurink f 1, H Hofs f 1, J. H. Jansen f 0,30, G. J. R Rougoor f 1, D. J. te Rietstap f 0,60. *Vrije giften:* H. Tammel f 0,60, H Meurs f 1, J. Heersink f 1, H. J ter Beest f 1.

Uit *Neede*, Corr. *W. te Raa*, van Ds J. Bosch Jr f 1, H. J. ten Rae f 1, W. te Raa f 2,50, G. H. Polman f 1, T. Ameschot f 1, G W. te Raa f 1.

Uit *Aalten B*, Corr. *Ds. A. van Dijken*, van Ds. A. van Dijken f 1,50, W. te Gussinklo f 1, S. Wevers f 0,50, N. N. f 0,50.

Contr. van E Sanders, Nolsbroekerdam f 2.

Door dhr. *H. Steffens* te *Leeuwarden*, Corr. Cl. *Leeuwarden*, de contrib.:

Uit *Leeuwarden* van H. W. Wits f 5, A. Jongbloed f 5, W. C. Bolman f 2, H. Tolsma f 1, Janke de Roos f 1, K. Groenewoud f 0,50, H. Steffens f 1, H. G. Brouwer f 1, G. R. Visser f 1, R. de Roos f 1, H. de Bruin f 0,50, S. Heynes f 0,25, Ds. J. D. v. d. Munnik f 2,50, Wed I v. d. Linden f 1, K. Tamminga f 2, G Brugsma f 1.

Uit *Berlikum*, Ds. D. Steenhuis, over 3 jr. f 3.

Uit *Hallum*, Corr *F de Zwart*, van Wed. R. H. Talsma f 6, W. Elzenga f 1, P D v. d. Meer f 1, Ds. W. Bouwman f 1, A. Dijkstra f 3, Erven Hellema f 1.

Britsum, van B. Hiemstra f 3, Wed. H. Hoekstra f 2.

Door dhr. *J. Singels* te *Rotterdam*, Corr Cl *Rotterdam*, de contrib. uit *Schiedam A*, Corr. *H. Groeneweg*, van Ds. S T. Goslinga f 2, A. de Bie f 1. L. Vrijland f 5, I. H. Houtman f 2,50, W. A. J. Kruijer f 1, J. Groeneweg f 0,50. H. Groeneweg f 1, C. Klein f 1, L. Amoureus f 2,50, D. C. Kok f 1, H. Groeneweg Jr. f 1, D Kok f 1, P. v. d, Kooy f 1, A. Koenderman f 1, L. N. Vernie f 1, S. Golhof f 1, J. Keurenkamp f 1, A. Molenbroek f 1, C. Verkade Jr. f 1, D. Krommenhoek f 1, C. Kok f 1.

Gift van Ds. J Dekker te Hoogvliet f 1.

De contrib. uit *Overschie*, van Ds. J. Gispen f 1, W Nolle f 1.

De contrib. uit *Kratingen*, Corr. *A. Klapwijk* van Ds. S Oudkerk f 1, G. J v. Linschoten f 1, P. van Linschoten Pz. f 2, P. van Linschoten Jr. f 2,50, R. Valk f 1, A G. v. d. Nieuwe Giesen f 0,20. A. Klapwijk f 1, Mej. Linschoten (niet jaarlijks) f 1.

De contrib. uit *Capelle a d IJ.*, Corr. *G. de Bakker*, van Ds. W. Hoogland f 1, G de Bakker f 1,50, W. Mourik f 0,50, M. J. Kind f 0,75, Jac. Kind f 0,50, P. Loois f 1,50, Mej. Kuijk (gift) f 1.

De contrib uit *Maasland*, Corr. *P. M. v. Staalduinen*, van Ds. W. J. van der Kamp f 1, L. Dijkshoorn f 1, P. M. v. Staalduinen f 1, P van den Berg f 1, J. Dijkshoorn f 1, P Noordam f 1, J van Buuren f 0,50, D. van der Lee f 0,50, A. van den Berg Az. f 1, A. van der Kooy Jr. f 1, S. van der Kooy Sr f 1, A. Dijkshoorn f 1,50, J. J. van der Kooi Jr. f 1, Ds. J J Berends f 1.

Door dhr *S. Pik*, Corr. te *Vreeland*, de contrib. van Ds W Maan f 1, D. Griffioen f 1, Wed. J. de Bruin f 2, Wed. H. Griffioen f 1,50, Wed Jac. Pik f 1, G Meijer f 1.

Door dhr *J. Bos*, Corr. te *Mijdrecht*, de contrib. van J. Bos Sr. f 1, Ds. J. Koning f 1. Ds. H. De Koning f 1, H. Zuidewaart f 1, A Rijkenberg f 1, W. Hoogendoorn f 1, H. Burggraaff f 1, P J. Gijsman f 1, L. Korenwinder f 1, Jacob Keizer f 1, A van Hilten (Uithoorn) f 1.

Door dhr *v. Zuiddam*, Corr. te *Breukelen*, de contrib van J Rozendaal f 2,50, W. Griffioen f 2,50, K. Karssemeijer f 1, P. Mobach f 1. V. Zuiddam f 1, C. Scherpenzeel f 2,50, Jac. Oussoren f 1, J. Fokker f 3.

Door dhr. *R van Dijl*, Corr te *Kockengen*, de contrib. van A. Verkaik f 0,50, J. v d Bijl f 2,50, A. v. d. Neut f 2, H Ravenstein f 0,50. H Hoogendoorn f 2,50, S. Hoogendoorn f 1, G. Pijnse van der Aa f 0,25, H. de Haan f 0,50, M Verkaik f 0,25, H Verkaik f 0,25, D. A. v. d. Bijl f 1, N. de Hoop f 1, As Hoogendoorn f 1, C. de Hoop f 0,40, J. Verhoef 0,25, Gs van Eik f 1, Gt. van Eik Sr. f 0,50, D. La Roy f 2, L. de Graaf 1, D. v. d Pan f 0,50, G van Eik f 0,50 J. R. van Eik f 0,50, Wed. H. Hoogendoorn f 1, A. de Jong f 2,50, de Erven Jansen f 2.

De Penningmeester van de Theologische School,
Dr. H. Franssen.

Zwolle, 14 Dec. 1901.

—

Voor de Zending onder de Joden.

Met hartelijken dank ontvangen:

Van Ds. S. Veltman te Nijawier (Fr.) gevonden in het kerkzakje	f 1,—
Van Mej J Zeldenrijk te Gouda uit HEd.'s busje	- 17,—
Door Ds Kropveld, van den hr. J. J. v Melle te Bergen op Zoom, zijnde deel v. d. collecte Zuider Zendingsfeest	- 10,—

Met vriendelijke aanbeveling,

Rotterdam, 16 Dec. 1901.
N. Koops,
Oostvestplein 65.

—

Voor de Zending o. Heid. & Moh.

Door Ls. Loois, coll. bij het optreden van Ds en Mevr. Pos te Pernis (ex port)	f 33.04
Van H. P. te Delft, elken dag 1 cent	- 3,65
Door Ds. Meulink, gev. in het kerkz te Dussen	- 5,—

N. B. Vermelding in de Bazuin geschiedt alleen op verzoek.

Doesborgh, 14 Dec. 1901.
B. de Moen,
Quaestor.

—

Voor de Zending op Soemba.

Coll. bij een Muziekuitvoering te Uithuizen	f 7,10
Mevr. Goeree-Bakker te Wagenborgen van de Kinder-Zendingsvereen.	- 26,—
Ds. S. H. Groeneveld coll. bidstond te Winsum	- 14,03
„ „ dito	- 20,52⁵
Ds. S. Sijpkes te Delfzijl en F. B. te M.	- 50,—
Ds. W. G. Smitt te Assen, coll. spreekbeurt Ds. Pos	- 57,85
Ds. F. G. Petersen te Veendam van vr. W.	- 2,50
Ds. T. Bos, van de Bijbellezingen te Bedum *A*	- 15,34
Van N. N.	- 1,—
Ds. H. Dijkstra, coll. te Appelscha, spreekbeurt Ds Pos	- 10,69
In 't kerkzakje te Smilde	- 2,50
Van de Jongel.-Vereen. te Kommerzijl	- 5,—
Ds. Roorda te O.-Pekela, in 't kerkzakje een dankoffer	- 60 —
H Waterink Jzn., coll der Ger. kerk te Bergentheim	- 4,—
Ds W. Fokkens te Stadskanaal, van N. N. in de collecte	- 2,50
H Salomons te Gasselter-Nijeveen in 't kerkzakje	- 5,—
W. van Haeringen van de Ger. kerk te Dedemsvaart verz. in de maandel. collecte	- 500,—
Coll. op 't feest der Jongel.-Vereen te Uithuizen	- 11,52⁵
Ds. Krohne te Zoutkamp van een vr.	- 1,25

Deputaten hadden besloten om als gewoonlijk, in het *Mosterdzaad* en de *Heidenbode*, onze Zendingsorganen, opgaven der ingekomen giften te doen. Enkele broederen verzochten echter de ontvangst even in *de Bazuin* te vermelden. Nu moest het lijstje der eerstelingen maar geheel worden opgezonden, bij goedkeuring der *Baz.*-red., dacht ons. Het stemt reeds tot dankbaarheid en wij vertrouwen de reeds betoonde belangstelling zal meerdere belangstelling wekken.

De extra-collecte, den Deputaten op het Kerstfeest verzocht, geve dan ook blijk, dat men in de drie Provinciën, Groningen, Drente en Overijsel hart voor de zaak der Zending heeft en wil medewerken om den Christus Gods heil te doen zijn tot aan de einden der aarde. Met 1 Januari komt Soemba voor onze rekening — zij er gebed — zij er offervaardigheid en dale bovenal de zegen onzes Gods op den arbeid neder.

De Quaestor,
J. Duursema.

Uithuizen, Dec. 1901.

—

VEREENIGING, „Dr. SCHEURER's HOSPITAAL."

April 1901—October 1901.

Ontvangen aan *Contributiën:*

Aalten f 30, Alfen f 40, Alkmaar f 13, Almelo f 7,50, Anjum f 11.50, Amersfoort f 39.50, Amsterdam f 310, Apeldoorn f 32.50, Appingedam f 13, Arnhem f 39.50, Assen f 10, Baarn f 27.50, Barneveld f 2.50, Berkel en Rodenrijs f 9.25, Beverwijk f 7.50, Bodegraven f 55.50, Bozum f 4, Breda f 2.50, Breukelen f 17, Broek op Langendijk f 20, Bussum f 21, Brussel f 33.40.

Delft f 88.50, De fzijl 11, Deventer f 25, Dieren f 31.25, Dinteloord f 10, Dokkum f 13.50, Domburg f 3,50, Driebergen f 38, Dordrecht f 25, Edam f 3.50, Ede f 12.25, Enkhuizen f 3.25, Enschedé f 121.10, Ermelo f 11, Gasselter-Nijveen f 29, Genderen f 2.50, Goes f 14, Gorinchem f 28, Gouda f 10, 's-Gravenhagé f 100,95, Groningen f 70, Genum f 2.50.

Haarlem f 49.50, Harderwijk f 12.50, Harlingen f 26, Heelsum en Renkum f 8.50, Heerde f 7,50, Heeg f 19 50, Hattem f 12, Heteren f 5, 's-Hertogenbosch f 11, Heerenveen f 2.50, Heusden f 2.50, Hoogeveen f 11.70, Hilversum f 45, Helder f 23.75, Hemelum f 2.50, Joure f 2.50, O.-Kapelle f 10, Kinderdijk f 13.75, Klundert f 7.50, Hallum f 16.25. Kootwijk f 5.50, Koudekerk f 7.50.

Leeuwarden f 36, Leens f 5, de Leek f 13.50, Leiden f 46.50, Leiderdorp f 32.50, de Lier f 2,50, Lemmer f 11.50, Loosduinen f 19, Maasland f 27, Maassluis f 47.50, Makkum f 6, Marken f 11, Meerkerk f 5, Meppel f 49.50, Middelburg f 45,50, Monnikendam f 16, Moordrecht f 5, Mijdrecht f 5, Naaldwijk f 14.50, Nieuwendijk f 21,50, Nieuwersluis f 2.50, Nieuwveen f 3, Nijkerk f 39.50, Nijmegen f 32,50.

Oosterend f 7.50, Oppenhuizen f 5, Oudega f 8 25, Portengen f 5, Purmerend f 10.25, Randwijk f 2.50, Reeuwijk f 5, Reitsum f 2, Rinsumageest f 9,75, Rotterdam f 297.50, Sas van Gent e.a. f 10, Schiedam f 30, Schoonhoven f 17.25, Smilde f 15, Sneek f 26.50, Slikkerveer en Bolnes f 20.50, Oost- en West-Souburg f 15, Spijk f 45, (door een verzuim onzerzijds de vorige maal niet verantwoord;) Steenwijk f 20, Strijen f 10, Sybrandahuis f 2,50, Sybrandyburen e. a. f 7.50.

Uithoorn f 2.50, Uithuizermeeden f 15.50, Utrecht f 75.05, Veendam f 12.50, Velp f 34, Velsen f 7.50, Vlaardingen f 25,50, Vlissingen f 39.25, Voorburg f 18 50, Voorschoten f 11.75, Voorthuizen f 5.50, Vorden f 6.50, Waal f 11, Waddingsveen f 22,25 Wagenborgen f 8 50, Wageningen f 20.50, O. Wetering f 22, Wilnis f 5, Winschoten f 15, Witmarsum f 2.50, Wons f 7.75, Woudsend f 5, IJmuiden f 2.50, IJlst f 2, Zaandam f 20, Zaamslag f 5, Zalt-Bommel f 10, Zeist f 34, Zelhem f 14.50, Zetten f 12.50, Zevenhoven f 7.50, Zierikzee f 8 50, Zutfen f 25, Zwolle f 85, Zwijndrech tf 20, Zuidland f 25, Totaal f 3634.65.

Aan *Giften:*

Aalten: N. N. f 25, d. Mevr. v. D. f 2,50, Mej. J. H. f 0,50, Mej. D. O. f 0,50, Mej. H. O. f 0,50, Mej. G. S. f 0,50.

Amsterdam: H.H. Diak. Vele kleintjes maken één groote f 1,21, Mej. S. en leerl. f 3,18⁵, d. Mevr. R. van N. N. f 0,25, d. Mej. M. de h. d. L. f 2,50, d. Mej. C. van N. N. f 2,50, gev. coll. Buiten *A*-kerk W. J. P. f 2,50, gev. coll. B. *A*-kerk S. W. f 1, de h. v. d. B. f 8,35, dames S. f 5, de h. K. van N. N. f 1, de h. W. f 1.

Andijk: de h. J. S. gev. coll. dank- en gelofte-offer f 2,50, d. W. S. 2½ cts. ver. f 11,94⁵.

Arnhem: giften f 14,50.

Ba: Anonymus f 100.

Baarn: Mej. P. Jonged.-Ver. f 1,50.

Berkel: Mej V. van A. de B. f 5.

Bodegraven: Kind. Chr. Sch. Nieuwerbrug f 6 (de vorige maal niet verantwoord), Mev. B. van Ds. V. f 1, Mej. V. d. G. f 2,50, Ds. A. M. f 1, Mej. J. d. B. f 2, Ds. A. d. J. f 1.

Breukelen: M. L. van d. B. f 2,50.

Breda: dames B. G. f 3, Mej. P. verz. f 2.

Broek op Langendijk: gev. kerkzakje Ger. kerk d. Mej. K. f 4,50.

Bussum: Mej. F. gift f 0,75.

Brussel: Mej. V. D. gec. Zend. bijeenk. f 6,60.

Charlois: d. K. van Ger. kerk f 10.

Cubaard: Ds. W. Wed. v. d. M f 3,10.

(*Slot volgt.*)

J. A. M. van Schelven,
Penningmeesteresse.

Heerengracht, 250 *Amsterdam.*

—

BELIJDENIS
OF
BEGINSELEN.

Beter dan door lange redeneeringen wordt de onjuistheid eener stelling soms in het licht gesteld door het gevolg, dat eruit afgeleid en de toepassing, die ervan gemaakt wordt.

Men kent het bezwaar, dat door sommigen tegenwoordig gekoesterd wordt tegen de onderscheiding tusschen Gereformeerde belijdenis en Gereformeerde beginselen. Deze onderscheiding neemt steeds breeder proportiën aan en dreigt te worden tot eene onverdedigbare tegenstelling.

Men luistere slechts aandachtig naar wat zoo nu en dan, niet door de leeraars maar door de leerlingen, over deze onderscheiding ten gehoore wordt gebracht.

In den Gereformeerden Jongelingsbond is sedert een paar jaren de regeling van het kerkelijk toezicht aan de orde. Prof. Biesterveld schreef er eene brochure over en zette daarin uiteen, waarom naar zijne meening dat toezicht aan de kerk toekwam en op welke wijze dit door de kerk het best kon uitgeoefend worden. Weldra werd openbaar, dat vele jongelingen, vooral in den ring „Amsterdam", zich met deze uiteenzetting niet konden vereenigen.

Nu is er geen haar op ons hoofd, dat er aan denkt, om aan de jongelingen dit recht van zelfstandig oordeel te ontzeggen. Integendeel, wij verblijden er ons van harte over, dat zij over eene zoo gewichtige zaak als het verband tusschen hunne vereenigingen en de kerken hunne gedachten laten gaan. Bij dat verband zijn toch niet de kerken alleen, maar ook de vereenigingen betrokken; en het is best te begrijpen, dat deze bij het aangaan van een verband prijs stellen op het behoud der zelfstandigheid, welke haar in hare mate en op haar terrein toekomt.

Over deze quaestie van het kerkelijk toezicht laten wij ons thans dan ook niet uit. Op dit oogenblik stellen wij alleen belang in sommige redeneeringen, welke daarbij van de eene zijde als bewijzen voor hare opvatting van het kerkelijk toezicht aangevoerd worden.

De Bondsring „Amsterdam" formuleerde n.l. eene eigen stellingenreeks over het kerkelijk toezicht, en deze werd door de heeren Jan Janse en J. de Riemer in eene kleine, bij J. T. de Lange te Ermelo verschenen brochure nader toegelicht.

Daar lezen wij nu: „De Vrije Universiteit staat op den grondslag der Gereformeerde beginselen, en erkent daarom voor de Faculteit der theologie, *maar dan ook voor deze alleen*, de kerkelijke belijdenis als bodem" bl. 21.

Dat de Vrije Universiteit met haar grondslag bij deze quaestie van het kerkelijk toezicht over de Jongelingsvereenigingen betrokken wordt, laat zich hieruit verklaren, dat men tusschen beide corporatiën, in weerwil van alle verschil, zoo groote overeenkomst ontdekt. Beide n.l., de Vereeniging van Jongelingen en de Vereeniging voor Hooger Onderwijs komen op uit de „kerk als organisme", beide wortelen ze in de „gemeene gratie", en geen van beide kunnen ze daarom de kerkelijke belijdenis tot grondslag hebben.

Dat dit niet kan, wordt betoogd met de volgende redeneering:

„Hoe het mogelijk is, bij het bespreken van politieke en sociale vraagstukken, bij het bespreken der historie en zoo meer uit te gaan van de Drie Formulieren van Eenigheid, zouden wij ons wel eens gaarne aangewezen willen zien. Wij zien de mogelijkheid niet in. Juist daarom zien wij ook niet in, hoe de kerkelijke belijdenis de grondslag onzer Vereenigingen kan zijn. Want bij al hare werkzaamheden moet de Vereeniging van haren grondslag kunnen uitgaan" bl. 21.

Wie meenen mocht, dat de belijdenis der kerk de voldoende grondslag der Jongelingsvereenigingen zou zijn, vergist zich dus ten eenenmale en staat eigenlijk op een ouderwetsch, bekrompen standpunt.

Want, zoo lezen we op de volgende bladzijde: „Het Calvinisme is geen *theologisch*, maar een *wijsgeerig* stelsel, dat *alles* omvat. Het beweegt zich niet alleen op kerkelijk gebied, maar op alle terrein van het leven; het is een levens- en wereldbeschouwing. Van het Calvinisme gaat dus een actie uit op alle levensgebied. Vooral ten onzent is ook in onze dagen deze Gereformeerde beweging zeer sterk. Aan die Gereformeerde beweging dankt de Calvinistische Jongelingsvereeniging haar ontstaan. Ze werd niet uit een kerkelijke actie geboren, maar uit het doorwerken der Gereformeerde beginselen op alle gebied. De Gereformeerde beginselen vormen haren grondslag."

En daarom gaat de ring „Amsterdam" ook uit van de meening, dat „de Jongelingsvereeniging alleen op den grondslag der *Gereformeerde beginselen* en *niet op dien eener kerkelijke belijdenis* kan staan".

Men zal misschien opmerken, dat aan deze meening van enkele jongelingen en Jongelingsvereenigingen niet zooveel gewicht te hechten is. Maar leerlingen trekken de consequentie uit wat de leeraars onderwijzen. De denkbeelden, hier uitgesproken over Geref. belijdenis en Geref. beginselen vinden hun aanleiding in het onderscheid, dat in het bekende Art. 2 van de Statuten der Vrije Universiteit tusschen beide gemaakt wordt. En die denkbeelden zijn geen toevallige meeningen van één dag, maar zij beginnen in wijden kring te heerschen, en zoeken naar toepassing ook op de lagere school.

Een ingezonden stuk in de *Hollander* van 11 Dec. j.l. strekt ten bewijze. Daarin wordt o. a. het volgende gezegd:

Na de Reformatie van '86 heeft zich in de kringen van de leden der Geref. kerken in ons land een verschijnsel op schoolgebied voorgedaan, dat (in het belang der zaak) naar onze bescheiden meening bestreden moet worden. De vreeze voor het ethisch beginsel, dat ook in onze Christelijke scholen zijn intrede had gedaan (denk aan de kwestie met den onderwijzer Merckens te Vlissingen) was oorzaak, dat de leden der Ger. kerken een waarborg zochten, voor de zuivere mededeeling van Gods Woord op de Chr. scholen van Lager Onderwijs.

Te zeer onder dezen indruk kwam men er nu algemeen toe om de scholen voor *al* haar onderwijs te plaatsen op Gods Woord, naar de verklaring der Formulieren van eenigheid of op Gods Woord èn de Formulieren van Eenigheid.

De kerkelijke belijdenisschriften werden alzoo ook ten grondslag gelegd aan eene Christ. School. Naar wij meenen *zeer ten onrechte en in strijd met het karakter der Confessie*. Deze toch spreekt uit, wat de Gereformeerde kerk in de worsteling der eeuwen onder de leiding des H. G., der kennisse Gods en den weg der zaligheid uit de goudmijn van het Woord heeft opgegraven en tot dogma gesteld. Wat de Christen noodig heeft te gelooven tot zijne zaligheid wordt in haar beleden. (*Heraut.*)

Later bleek, dat de voorstanders der Geref. scholen bedoelden het karakter hunner scholen dien eigenaardigen stempel te geven, welken de Gereformeerde beginselen er alleen opzetten kunnen. Maar dan moeten ook *niet* de Formulieren van Eenigheid, maar *de Geref. beginselen* den grondslag der school uitmaken.

Immers deze laatste zijn van veel breeder omvang dan de eerste. De belijdenisschriften vormen geen compendium (beknopte handleiding) waarin alle Geref. beginselen zijn saamgevat.

Het Calvinisme is meer dan een kerkelijke richting, het is een beginsel, dat een heele levens- en wereldbeschouwing bevat. (*Heraut.*)"

Men ziet, voor Vrije Universiteit, Jongelingsvereeniging en Lagere school wordt op precies dezelfde wijze geredeneerd.

De kerk en hare belijdenis wordt tot een klein gebied beperkt. De kerk behoort alleen tot het terrein der particuliere genade en moet zich houden binnen de grenzen, welke door deze getrokken worden; daarbuiten heeft zij niets te zeggen. En hare belijdenis bevat alleen, wat de Christen noodig heeft te gelooven tot zijne zaligheid.

Maar daarbuiten ligt het groote terrein der „gemeene gratie". En daar moet het Calvinisme heerschen, dat niet een theologisch maar een wijsgeerig stelsel is, dat meer dan een kerkelijke richting is en een heele levens- en wereldbeschouwing bevat. Met de kerkelijke belijdenis kan men op dit terrein niets aanvangen; uit haar is geen leidend beginsel voor dit rijke leven af te leiden. Hiervoor zijn de „Gereformeerde beginselen" van noode, die wel niemand kent en die nergens geformuleerd zijn, maar die er toch zijn en door de Vrije Universiteit moeten worden opgespoord en dan voor de verschillende terreinen der „gemeene gratie" moeten worden vastgesteld.

Het spreekt vanzelf, dat op dit standpunt de kerk niet krachtens hare roeping toezicht *eischen* mag op Jongelingsvereenigingen, lagere en hoogere scholen. Zij heeft niets te eischen, want zij is strikt tot het terrein der zaligmakende genade beperkt. Als de Jongelingsvereenigingen zich dus aan het toezicht der kerk onderwerpen, dan heeft deze laatste dit als eene gunst te beschouwen en moet zij der vereeniging daarvoor nederig dankbaar zijn. Ook is het om diezelfde reden niet noodig, dat de leden der Jongelingsvereenigingen, de verzorgers en onderwijzers der scholen tot de Gereformeerde kerken behooren en met hare belijdenis instemmen. Want hiervan afgedacht, kan men immers voor deze terreinen der „gemeene gratie" van harte de „Gereformeerde beginselen" toegedaan zijn, en zelfs verdient men in dat geval nog de voorkeur boven anderen, die wel leden der Gereformeerde kerken zijn en wel instemmen met de drie Formulieren van Eenigheid, maar die de „Gereformeerde beginselen" voor deze terreinen niet kennen en ze daarom ook niet kunnen onderschrijven.

Er zit logica in deze redeneering. Alles vloeit uit het aangenomen beginsel voort. Maar voor ieder moet het ook duidelijk zijn, dat op deze wijze het zwaartepunt hoe langer hoe meer verlegd wordt, uit het Calvinisme als religie in het Calvinisme als philosophie, uit de kerk als instituut in de kerk als organisme, uit de particuliere genade in de gemeene gratie.

Hetzij men hiermede nu instemme of niet, in elk geval verdient het overweging, dat de Gereformeerde kerken hier te lande in vroegeren tijd aan de scholen nooit een anderen eisch hebben gesteld dan dat het onderwijs gebonden zou zijn aan de Confessie, en aan een stel „Gereformeerde beginselen" daarnaast of zelfs in de plaats daarvan nimmer hebben gedacht.

BAVINCK.

HET GEESTELIJK LEVEN.

VII.

HET GELOOF. (3)

Geeft God aan Abraham eene belofte, wier rijkdom geene wedergade heeft, tegelijk geeft Hij hem een geloof, waarvan hetzelfde kan gezegd.

Niet altijd houdt het geloof gelijken tred met de belofte; soms komt het verre achterna. Abrahams geloof echter droeg al de merkteekenen van een sterk geloof. Abraham geloofde, hoewel de belofte, die hij te gelooven had, slechts door het wonder kon worden vervuld; hij geloofde, schoon achter hem nooit iets was geschied, dat op het wonder geleek, dat tot vervulling der belofte noodig was. Hij zou een zaad verkrijgen, hij, wiens lichaam verstorven was, en het gewinnen uit eene vrouw, wier baarmoeder verstorven was! Wanneer was ooit iets dergelijks geschied? Toch geloofde hij »tegen hope op hope", Rom. 4 : 18; tegen alle menschelijke verwachting in heeft hij de vervulling der belofte ingewacht. Hoewel hij lang wachten moest, vóór hij het woord Gods in de geboorte van Izak bevestigd zag, heeft zijn geloof geene schipbreuk geleden; het heeft teeken gevraagd noch ontvangen, maar aan het verbond Gods genoeg gehad. Zelfs toen het ten hoogste werd beproefd, in den eisch, dat het hij kind der hope Gode wedergeven zou, heeft zijn geloof zich staande gehouden, ja zich verwijd, door het vertrouwen in zich op te nemen, dat God het eer uit de dooden opwekken, dan zijne beloften te niet maken zou. Kennelijk blijkt, dat Abraham aan het woord van God genoeg heeft; het is hem als de vervulling zelve.

Het mag opmerkelijk heeten, dat de Schrift Israëls historie opent met het beeld van een held des geloofs, dat van Abraham, wegens zijn geloof vader van allen, die ook zullen gelooven, Rom. 4 : 11, 12. Trouwens worden alle nieuwe tijdperken in de geschiedenis des heils uit geloof geboren. Gelijk de eeuw van zonde en dood een aanvang nam met den twijfel en de ontkenning, en alle nationaal of persoonlijk verval gelijken oorsprong heeft, staat het met het rijk Gods juist omgekeerd. Aan den aanvang van de groote, dit rijk voorwaarts brengende, wendingen der historie, staat een man des geloofs, door wiens tusschenkomst deze wending tot stand komt. Ons menschelijk geslacht heeft zijn bestaan, met zijn voortbestaan en zijne toekomst te danken aan het geloof; had Noach niet geloofd, wat ware er van ons geslacht overgebleven? Hetzelfde kan van Israël gezegd; waar zou Izak zijn, en Jacob, en hun zaad, zoo Abraham niet tegen hope op hope geloofd had? En is de Christus zelf, Hij, in wien alle beloften bevestigd zijn, niet in het geloof ontvangen, door de heilige maagd, uit wie Hij geboren is? Staat niet even goed eene Maria in den voorhof van de eeuw des heils, als eene Eva aan het keerpunt van den weg, die benedenwaarts naar dood en graf liep? Kennelijk wil God er ons door bepalen bij de volstrekte noodzakelijkheid van het geloof. Zonder het geloof geen ware Godsdienst; zonder het geloof geen persoonlijk heil; het Oude Verbond leert het even goed als het Nieuwe.

Reeds in het aartsvaderlijk tijdvak zien wij, dat het geloof het geheim is van alle goed en groot werk. In Hebr. 11 worden wij zeer duidelijk hierop gewezen. Wat gaf Abraham kracht om gehoorzaam te zijn aan het gebod, dat hem van vaderland en maagschap wegriep, naar het onbekende land der erfenis? Het geloof. Wat bekrachtigde hem om zich vreemdeling te houden in het land der belofte, en inplaats van er zich eene stad te bouwen, zich het zwervend leven te getroosten van een, die in tenten woont? Het geloof. Wat deed hem het grootste offer brengen, dat ooit van een mensch is geëischt, het offer, waarmede hij zijne hope zelve scheen af te snijden? Het geloof. Denk dat geloof een oogenblik weg, en de geschiedenis van Abraham mist al het grootsche, dat haar tot op den huidigen dag een voorbeeldig karakter bijzet. Allen, die na hem in de voetstappen zijner gehoorzaamheid zullen wandelen, zullen de kracht er toe ontvangen door het geloof. Izak, die zijne zonen bepaaldelijk aangaande toekomende dingen zegent; Jacob, die nog in de stervensure zich aan zijnen God vasthoudt, en zijn heil verwacht; Jozef, die zijn volk zweren doet, zijne beenderen straks naar Kanaän te voeren; Mozes, die partij kiest voor het versmaadde volk der belofte, en trots allen tegenstand dat volk uit Egypte voert; ze hebben alles, wat zij gedaan hebben, door het geloof gedaan. Schoon de belofte uit vrijmachtige genade gedaan is, moet zij, om vervuld te worden, ontvangen worden door het geloof; tusschen elke schrede voorwaarts op den weg harer vervulling ligt een heldenstuk des geloofs in; zij vervult zich aan het geloof, zoodat hare vervulling het Goddelijk amen op het geloof is; alleen zij, die gelooven, erven het heil, in haar toegezegd. Er zou geen geloof zijn, ware er geene belofte gegeven, maar evenmin zou de belofte vervuld zijn, ware er geen geloof geweest. Beide, belofte en geloof staan samen in wisselwerking; het een onderstelt en eischt het ander. Reeds hieruit laat zich afleiden, dat God zoowel het geloof als de belofte geeft, gelijk Hij den mensch niet slechts de spijze gaf, die deze noodig heeft om te leven, maar ook de hand schiep, die Hij noodig heeft om de gave aan te nemen. Immers laat zich niet denken, dat God de vervulling der belofte, en daarmede die van heel zijn raad, schoon vóór de grondlegging der wereld genomen, afhankelijk zou stellen van 's menschen goedvinden, om al dan niet te gelooven en door zijn geloof aan hare vervulling mede te werken, of haar door zijn ongeloof op haren gang voorwaarts tegen te houden. God zou geen God zijn, zoo Hij zich, in welk opzicht ook, van het schepsel afhankelijk stelde. De belofte is eene gave, het geloof is eene gave; terwijl de mensch alles te danken heeft aan God, heeft God niets te danken aan den mensch.

VAN ANDEL.

VOLKSNOODEN.

Gruwelijke dingen — in ons eigen land.

Dezer dagen zijn gruwelijke dingen aan het licht gekomen betreffende de eischen, die door werkgevers gesteld worden aan het „werkvolk". Men behoeft waarlijk geen socialist te zijn om tegen „zulk volk" van fabrikanten en dergelijken te toornen, en zoowel de ijzeren hand van wet en gezag als de verontwaardiging van alle weldenkenden tegen hen en hun schandevol bedrijf op te roepen. 't Geldt hier met name *steenfabrieken*, en wel in *Z. Holland*.

Om de lezers in 't kort op de hoogte te stellen van dezen nood, dezen volksnood, en die inzonderheid een *arme* VROUWEN-nood is, nemen wij over, wat de *Fr. Kerkb.* onder het opschrift „Schandelijk" daarvan mededeelt en daartegen getuigt.

„Toejuiching verdient iedere poging, die bedoelt wegneming van misstanden in de maatschappelijke samenleving. En al komen bij een of ander onderzoek soms allertreurigste dingen aan het licht, dan mag men er zich over bedroeven, dat er zulke verkeerdheden *gevonden* worden; maar aan de andere zijde mag men er zich toch ook over verblijden, *dat ze aan het licht komen*. Werden ze niet bekend, kwamen die dingen niet aan het licht, ze zouden voortwoekeren, en 't zou gaan van kwaad tot erger. *Als ze aan het licht komen*, kan er althans tegen worden getuigd, kan wellicht de voortwoekering van het kwaad worden gestuit, en bestaat de mogelijkheid, dat ingrijpende maatregelen worden genomen, om aan allerlei schandelijke toestanden een einde te maken.

We willen hier iets mededeelen aangaande den treurigen toestand op steenfabrieken in Zuid-Holland.

Te dezer zake werd reeds een adres gezonden aan den Minister van Binnenlandsche Zaken met de bede aan de in dat adres genoemde misstanden een einde te willen maken.

De zaak is deze.

Een door het bestuur van het Alg. Ned. Werkliedenverbond ingesteld onderzoek bracht aan het licht, dat op steenfabrieken in Zuid-Holland op schrikkelijke wijze vrouwen behandeld worden. Men leze eens het volgende, dat werd medegedeeld door de afdeeling Moordrecht—Gouderak:

Maandagsmorgens om half drie worden (bij goed weer) de vrouwen der arbeiders door den meesterknecht geklopt om steen op te zetten. Dien dag werken ze door tot 's avonds half acht met rusttijden van 8—9, $10^1/_2$—11, 12—1, 3—$3^1/_2$ en $4^1/_2$—5.

Op de andere dagen der week werken ze van 's morgens 5 tot 's avonds $6^1/_2$ uur met gelijke schafttijden. Op enkele fabrieken zijn ze des Dinsdagsmorgens van 5—8 uur vrij, om te huis de wasch te doen.

Regent het 's nachts of Zondags, dan moeten de vrouwen opstaan om de buiten opgestapelde nog ongebakken steen met rietmatten te bedekken. De vrouwen worden hiervoor beloond met turfmolm, die ze zelf uit de schuur moeten halen, waardoor de fabrikant nog geld spaart, dat hij anders zou moeten uitgeven, om den molm te doen wegruimen.

Meestal staan de mannen 's nachts op, om het werk te doen, waartoe de vrouwen verplicht zijn.

Vrouwenwerk is voorts het uit den oven halen der steenen.

Deze zijn dan nog zeer heet, waarom de handen der vrouwen aan de binnenzijde met leder zijn bedekt. Zoo erg is de hitte in de nabijheid van de ovens, dat de kruiwagens die er dicht bij staan, soms gaan branden; er zijn dan ook fabrieken, waar om die reden voor dit werk ijzeren kruiwagens worden gebruikt.

Voor dezen arbeid verdienen de vrouwen 6 cent per uur.

En in dit verslag vindt men ook nog deze mededeeling:

Vrouwen, die zwanger zijn, moeten niet alleen de geheele lange en meestal zware en vermoeiende dagtaak mede maken, maar bovendien zoolang aan den arbeid blijven, als zij maar eenigszins kunnen.

Wil een arbeider werk krijgen in een steenfabriek, dan moeten zij beloven, dat zijne vrouw en kinderen zoodra deze oud genoeg zijn, (dat is, zoodra de arbeidswet het toestaat) ook in de fabriek zullen werken, wil of kan hij dat niet beloven, dan krijgt hij geen werk.

Is hij aan 't werk en houdt hij, naar het oordeel van den fabrikant, zijn belofte niet, dan volgt ontslag. Het volgende voorbeeld is daarvan een bewijs.

Een lid der afdeeling, werkzaam op een steenfabriek, had een ziek kind. De dokter gelastte, dat de vrouw thuis moest blijven om het te verzorgen. De fabrikant wilde de vrouw echter aan 't werk hebben. Dokters bevel werd opgevolgd, de arbeider kreeg zijn ontslag, en moest bovendien zijn woning dadelijk verlaten.

Hij kreeg geen „briefje van ontslag", en kon dientengevolge bij geen anderen steenfabrikant aan den IJsel geplaatst worden. Thans werkt hij bij een boer.

Door de afdeeling Ammerstol werd medegedeeld, dat in de fabriek de Hem, nabij Schoonhoven een vrouw, *die slechts 5 dagen te voren was bevallen*, gedwongen werd steenen op te zetten, met de bedreiging, dat bij weigering zij en haar gezin zoude worden ontslagen.

De afdeeling Krimpen a. d. IJsel zeide op de algemeene vergadering:

„Een hond in staat van vergevorderde zwangerschap, mag niet meer voor een kar worden gespannen," maar een vrouw, in staat van vergevorderde zwangerschap moet zoo lang steen rijden, tot om de vroedvrouw moet worden gestuurd"

Zijn dat geen treurige toestanden?

Worden deze vrouwen niet op schandelijke wijze behandeld.

Laat er overal tegen zulke wreedheden en onbarmhartigheden getuigd en geroepen worden, opdat aan zulke *verdrukking* een einde kome.

„Open uwen mond, oordeel gerechtelijk, en doe *den verdrukte* en nooddruftige recht. Spr. 31 : 9."

Van harte hopen we, dat spoedig de tijd mag komen, dat vrouwen, in staat van vergevorderde zwangerschap niet meer mogen worden misbruikt op eene wijze, als hier werd medegedeeld."

Dien laatsten wensch zouden wij willen versterken en aanvullen; aldus: dat geen enkele vrouw, én geen enkele man, op die en dergelijke wijze langer worde „misbruikt", als slaaf en lastdier worde afgebeuld. Allen die dat doen en van deze gruwelijke zonden niet afstaan willen, moeten *gestraft* worden door de Overheid, door de Kerk worden gecensureerd, en door alle goede burgers worden gemeden, opdat en totdat zij zich bekeeren.

In de Tweede Kamer is reeds over deze dingen gesproken. De Minister van B. Z. verklaarde o. m., dat andere maatregelen noodig zouden zijn, indien de bestaande verbodsbepalingen onvoldoende mochten blijken om aan zulke misstanden een einde te maken.

Wij achten het zeer gewenscht, dat uit alle oorden des lands zulke en dergelijke gruwelen op fabrieken en in andere werkplaatsen, openbaar gemaakt worden. Wie kan, werke daartoe mede zonder om te zien. Vreezende God en geenen mensch.

Onwillekeurig vragen wij: Hoe is 't mogelijk, dat zulke gruwelijke dingen zoo lang verborgen blijven? Letten dan, om iets te noemen, de Kiesvereenigingen en de volksvertegenwoordigers niet op de toestanden en belangen van het „werkvolk"? Zijn de „notabelen" der dorpen, waar zulke fabrieken goud trachten te slaan uit klei, niet bekend met zulke wreede praktijken van den Mammon en zijne aanbidders?

En vooral — zijn de *predikanten en ouderlingen* in die plaatsen niet op de hoogte van deze verdrukking der armen en zwakken? Zij bezoeken toch ook die leden hunner gemeente. Zij he ben toch een open en geduldig oor voor de klachten van zulke misbruikte menschen en Christenen. Getuigen zij ook niet in de prediking, in de catechisatie, in het huisbezoek, tegen de verdrukking der geringen door de machtigen, waarvan Gods Woord zooveel kwaads zegt met bedreiging van oordeel?

Inderdaad, als men van zulke onmenschelijke dingen leest, dan mag men wel vragen: Is dat nu de vrucht van onderwijs en beschaving; is dat nu vooruitgang in zedelijkheid en humaniteit? Ai mij, dat ook deze vraag niet kan terugblijven: Blijkt uit die dingen niet de geringe invloed van het Woord Gods, indien ook maar niet de geringe getrouwheid dergenen die het Woord

hebben te verkondigen; die geroepen zijn, met en naar den wil van God in het Woord geopenbaard, de zonden te ontdekken, zonder aanzien des persoons, de verdrukten te raden en te steunen, en op elk gebied voor recht en gerechtigheid pal te staan? De macht en kracht van een getrouw kind van God is reeds zeer groot. Hoe groot kan de zegenrijke invloed zijn van een kring, inzonderheid van eene geordende gemeente, die de reine bediening van Woord en Sacrament oefent en geniet, waarbij ook behoort het heiligtrouw gebruik van de sleutelen des hemelrijks. Bedenken we toch, broeders en zusters: Wij zijn het *zout*, en, indien het zout *smakeloos* wordt, waarmede zal het gezouten worden? Het deugt nergens meer toe, maar is alleen geschikt voor . . . . den mesthoop! Dát heeft de Heere Jezus zelf gezegd! Ook sprak Hij van Tyrus en Sidon, als die getuigen zullen tegen een land en volk, dat bestraald is door het licht van Gods recht en genade, en toch in de werken der duisternis zijn belang en genot heeft gezocht.

Een der afgevaardigden zeide in de Kamer, dat die schandelijkheden geschieden in een streek, waar *de antirevolutionaire geest* heerscht. *Is dát waar?* Zou het waar zijn, dat zulke fabrieksgruwelen geschieden in 't midden van een bevolking, die prijs stelt op de verkondiging van Gods genade in Christus?

Zou het om de eere van den Naam des Heeren niet noodig zijn, dat ook in dit opzicht het volle licht opging over deze zonden, deze om wrake roepende gruwelen?

Van harte hopen we, dat geen enkel lid van de Geref. Kerken, geen enkel man of vrouw, die Jezus den Heere belijdt, met zulke praktijken en met fabrieken en andere „ondernemingen", waarbij zulke dingen geoorloofd worden geacht, iets uitstaande heeft, of, bij ontdekking, langer iets uitstaande hebben wil.

Wij blijven luide roepen tegen *Engeland's* moordkampen. Maar wie dat doet en zwijgend de vrouwen van het eigen volk zou laten plagen en vernielen, tot hem en haar zegt de Schrift: Gij geveinsde . . .!

L. LINDEBOOM.

Voor de Krijgsgevangenen op Ceylon.

Bij *Prof. Biesterveld* van N. N. te Gameren f 8,50

Met dank en verdere aanbeveling.

B.

Voor den Zuid-Oosthoek.

Oranje boven.

Voor den Z. o. h. van Friesland in hartelijken dank ontvangen, van N. N. te Spijk f 10, en daarvan f 5 voor de arme Zondagscholen, de andere f 5 voor den Evangelisatie-arbeid; van A. Pot, te Wolfaartsdijk van zijne Zondagschool, voor de arme Zondagscholen f 2,50; van N. N. te Oosterend op Tessel, een pakket gedragen kleedingstukken; van Mej. Gideonse pakketje met 6 p. kousen; van A. van Vliet Pzn. te Leeuwarden, 1 pakket met mooie Zondagschoolboekjes; van Mej. H. Kalma te Hijlaard 1 pakket nieuwe kleedingstukken, 2 lakens, 5 kinderhemden, 6 kinderschorten, 1 borstrok: van Mej. Brinkman-Baarschers te Zutphen, 1 mand met nieuwe kleedingstukken, 2 broekjes, 1 blouse, 2 jakken, 5 jurkjes, 4 rokjes, 2 schortjes, 25 paren kousen, 1 pet. Deze schoone zending ontvingen wij, weer als jaarlijksche gift, van de naaivereeniging, den Zusterkrans te Zutphen. Geliefde gevers, voor alles zeer hartelijk dank. Och, wie helpt ons verder? Als de koude barre winter invalt, dan is de nood en ellende bij zeer velen weer schreiend groot, wie ontfermt zich? Het zij nog eens voor de zooveelste maal gezegd, hier moet gewerkt worden, van de maag tot het hart. Door bedeeling baant men den weg tot oor en hart.

Wij hadden ook voor onze arme Zondagscholen zoo gaarne wat meer ontvangen, dat men die arme stumpers eens recht blijde kon maken; de kinderen te winnen is zoo belangrijk voor de toekomst, maar nog kan men daarvoor wat zenden.

Uw aller vragende Vriend en Br.,
Oranjewoud J. WOUDA,
Heerenveen, *Corr. van Jachin.*
2 Dec. 1901.

Buitenlandsche Kerken.

Duitschland. Calvijns Bijbelsverklaring. Nog gebonden aan de volkskerk. — Wij maakten reeds melding, dat Prof. Müller op de vergadering van den Gereformeerden Bond te Elberfeld mededeelde, dat uitvoering gegeven zou worden aan een reeds lang overwogen plan, om de Bijbelverklaring van Calvijn in het Duitsch uit te geven.

De werken van Calvijn zijn, dit wordt volmondig erkend, te weinig bekend. In de „*Reform. Kirchenz.*" wordt gezegd, dat de kenners eenstemmig zijn in de bewondering van Calvijn als exegeet, maar die kenners zijn zoo klein in getal. Het volk is onbekend met de werken van dien grooten theoloog. Zelfs de predikanten weten niet meer van zijn Schriftverklaring dan door de Duitsche exegeten van Calvijn wordt aangehaald. Weinige predikanten ook onder de Gereformeerden lezen Calvijn in 't Latijn. De schrijver zegt, dat dit voor een deel daaraan te wijten is, dat op de hoogescholen Calvijn niet tot zijn recht komt; de studenten leeren hem niet kennen en weten niet, welk een schat van kennis zijne werken bevatten.

Hij verwacht, dat door deze uitgave de kennis van Gods Woord in de gemeenten zal toenemen, want de heldere en grondige uitlegging der H. Schrift van Calvijn heeft veel meer waarde dan de geheele vloed van stichtelijke lectuur, die thans onder het volk verspreid wordt.

Om zijne aanbeveling aan te dringen, deelt de schrijver mede, wat Adolf Zahn kort vóór zijn dood hem persoonlijk over Calvijn geschreven heeft. Dit woord van Zahn mag ook onder ons gehoord worden. Het is aldus: „Wij geven allen toe, dat God in den tijd der Reformatie op bijzondere wijze gewerkt heeft. Hij heeft toen iets nieuws geschapen. Op eenmaal komen een aantal helden te voorschijn, die God dienen en naar zijn welgevallen leven. Onder deze helden neemt Johannes Calvijn een eerste plaats in. Ik heb mij 50 jaren met hem bezig gehouden en veel van hem en over hem gelezen en hij is mij tot op dit oogenblik in vele opzichten een geheim gebleven. Vanwaar komt deze man, die reeds in zijn vroegste jeugd vaardig en wel oegerust was? Die vroeg een professor vervangen kon, vroeg een plotselinge bekeering beleeft, vroeg een afgesloten dogmatiek schrijft, waaraan hij nooit meer iets verandert, vroeg als de bekende strijder der Evangelische leer optreedt? Wie heeft hem gemaakt, op eenmaal vaardig, op eenmaal geheel toegerust, op eenmaal zelfs onder zijne Evangelische gelijkgezinden een geheel bijzonderen en zelfstandigen geest. Een man klein naar het lichaam, een schuchtere geest; een geleerde, die het liefst in een stillen hoek leefde, werd hij een groote fakkel, die de wereld verlichtte. In zijn opkomst, in zijn vroege rijpheid geheimzinnig, blijft hij dit in zijne latere verschijning. Men verschrikt voor zijn ernst, voor zijn onaandoenlijkheid, en tegelijk ziet men, hoe uit zijne pen de roerendste, teederste brieven aan de lijdende broeders vloeien. Men heeft van hem een heerscher en een tiran gemaakt en toch heeft niemand meer dan hij op aarde de onmogelijkheid ondervonden om iets met geweld door te zetten. Daarbij komt nog die rustelooze vlijt, die grenzenlooze zelfverloochening en het niet toegeven aan het eigen ik, die eisch aan anderen, om zich tot verheerlijking van God over te geven. Hij is een onverbiddelijke doorzetter, een arbeider, zoolang het dag is, en daarbij is hij geheel en al afhankelijk van de alleenwerkzaamheid Gods, kan niets en wil niets zonder Hem, is slechts een knecht des Allerhoogsten. Opvallend en zelfs verwonderlijk is zijn rotsvaste zekerheid. Hij heeft nooit aan zijne leer getwijfeld, wij hebben herroepingen van Augustinus, wij hebben bij de meesters, leeraars der kerk, stadiën van ontwikkeling, wij hebben tegenspraak en tegenstellingen, maar bij Calvijn een helderen, rustigen zich gelijkblijvenden stroom der waarheid."

Wij konden niet nalaten de ontwaking van de belangstelling voor de werken van Calvijn in verband te brengen met hetgeen op de vergadering van den Gereformeerden Bond te Elberfeld rechtstreeks of zijdelings over de volkskerk gezegd is. De Domprediker Beelitz te Halle sprak over het vraagstuk der confirmatie. Die confirmatie is de nawerking van den Roomschen zuurdeesem, meer bekend onder den naam „vormsel." In de Evangelische kerken in Duitschland neemt de confirmatie eene plaats in onder de kerkelijke handelingen. Zij is de plechtige handeling, waarin de jeugdige leden der gemeente de doopsbelofte aanvaarden en door handoplegging gezegend en tot het H. Avondmaal toegelaten worden.

In de bespreking van deze zaak betrok Beelitz de kwestie der volkskerk, omdat gezegd wordt, dat een wijziging in deze zaak in conflict komt met de volkskerk, wijl beide nauw met elkander verbonden zijn. Beelitz noemt de volkskerk het net, waarin goede en kwade visschen gevangen worden; den akker van Christus, waarop tarwe en onkruid naast elkander opwassen tot den oogst. De volken, zullen zij tot Christus gebracht worden, moeten zonder onderscheid in de kerk worden opgenomen.

Generaal Superintendent Wessel sprak over „de Christelijke gemeenschap in het licht des N.-Testaments." Menige uitnemende gedachte werd over de Christelijke gemeenschap uitgesproken. Natuurlijk moest de vraag beantwoord worden, in welke vormen die gemeenschap der heiligen onder de geloovigen moet worden geopenbaard. In de beantwoording van die vraag kwam het uit, dat het beginsel van een volkskerk den spreker parten speelde. Hij stelde voorop, dat in den eersten Christentijd die gemeenschap in het gemeente-leven zelve gevonden werd. In onzen tijd is dit zoo niet, „omdat de gemeenten der landskerk geen vrije vereenigingen zijn van hen, die door boete en geloof tot hun Heiland gekomen en in Hem broederen geworden zijn."

Wat het N.-Testament van de kerk van Christus zegt, kan niet zonder meer op de gemeenten der landskerk worden toegepast. De kerk van Christus volgens het N. Testament en de gemeenten der landskerk komen bijlangena niet met elkander overeen.

Nu vraagt men onwillekeurig, of er dan geen pogingen moeten worden aangewend, om die overeenkomst te zoeken en dus de landskerk naar het voorbeeld van de N.-Testamentische kerk te reformeeren. Die vraag stelt Gen. Sup. Wessel zelf aldus: „Moeten wij het dan niet daarheen leiden, dat er vrije, geheel en al naar het evangelie ingerichte gemeenten ontstaan?"

Op deze vraag zou men een bevestigend antwoord verwachten, omdat dit gehoorzaamheid aan Gods Woord zou zijn. Toch werd zulk een antwoord niet gegeven; integendeel zeide de referent: „Ik vermoed, dat de groote meerderheid in deze vergadering Gods tijd voor zulk een ingrijpenden en gewichtigen maatregel nog niet gekomen acht." Volgens den spreker moet het daartoe wel te eeniger tijd komen, maar nu nog niet.

Erkend wordt, dat de tegenwoordige kerkelijke toestand niet met Gods Woord overeenstemt, maar het moet toch maar zoo blijven, want het is Gods tijd nog niet. Wij vragen: waarom niet? Het is toch altijd de tijd om Gods Woord te gehoorzamen. Het ware beter geweest, als gezegd was: het is onze tijd nog niet, wij missen nog den moed en de kracht, om met de volkskerk te breken.

De verbreiding van Calvijns werken kan het middel worden, dat de Gereformeerden in Duitschland tot de overtuiging komen, dat zij breken moeten met de onbijbelsche volkskerk en tot de stichting van vrije kerken moeten overgaan. Als wij er aan denken, welken invloed de werken van Calvijn op de vrijmaking der kerk in ons land gehad hebben, dan is er grond voor die verwachting.

SCHOLTEN.

Rev. Meijer bevestigde onlangs voor een zeer groot gehoor in Engeland, dat een onderzoek in Zuid-Afrika openbaar gemaakt had, dat de Engelsche soldaten hun Zondag wijdden aan genot en zang in concert-café's, terwijl de Boeren-soldaten dien dag doorbrengen in het lezen van den Bijbel, Psalmenzingen en gebed. Hij zeide er tevens bij, dat dit voor Engeland te meer schande was, wijl de Boeren uitgemaakt werden voor barbaarsche en onbeschaafde lieden.

—

De weinigen, die in de „Free Church" tegen de vereeniging met de „United Presbyterian" waren, hebben getracht, het eigendomsrecht op de kerkgoederen op te eischen, maar de eerste rechtbank heeft in hun nadeel uitspraak gedaan en hen veroordeeld tot de rechtskosten.

—

Het Evangelisch genootschap voor inwendige Zending van Bern heeft zijn 70sten verjaardag gevierd. Het heeft 37 evangelisten, die in het kanton groote en kleine bijeenkomsten leiden in lokalen, scholen of fabrieken, op 60 verschillende plaatsen. Deze vereeniging staat ook in verband met 132 Christelijke Jongelings- en 120 Jongedochters-vereenigingen. Jaarlijks wordt plusminus f 50,000 uitgegeven.

—

President Roosevelt, zoo berichtte men, woont in Washington de godsdienstoefeningen der Duitsch Geref. kerk bij, hoewel ze klein is, omdat daar geen Hollandsche Geref. gemeente is.

†.

Boekaankondiging.

De Zendingseeuw voor Nederlandsch Oost-Indië door S. Coolsma, Director van het Zendingshuis der Nederl. Zendingsvereeniging. Utrecht, Breyer 1901.

Dit is een werk, om eerbied voor te hebben! Buiten voorrede, inhoudsopgave en een uitvoerig register telt het 874 bladzijden, groot formaat, in twee kolommen fijn bedrukt, en overal getuigend van groote belezenheid, uitgebreide kennis, helder oordeel en warme liefde voor de zending. De bekende Director van het Zendingshuis der Nederl. Zendingsvereeniging, die zelf een tijd lang als zendeling in Indië werkzaam was en daarna zijne krachten wijdde aan de in 1891 verschenen Soendaneesche Bijbelvertaling, heeft in dit werk samengevat, alwat er in de negentiende eeuw door verschillende kerken en vereenigingen voor de verkondiging van het Evangelie in onze Oost is verricht. Na eerst in het kort verhaald te hebben de vestiging van het Christendom in Oost-Indië vanwege de Roomsch-Katholieke kerk, en de vestiging en uitbreiding van het Christendom in Ned Oost-Indië vanwege de Oost-Indische Compagnie, gaat hij achtereenvolgens na den Zendingsarbeid der verschillende kerken en corporaties op Java, Sumatra, Borneo, Celebes, Ambon, Ternate, Timor, Bali. Het is geen werk, om ineens achterelkaar door te lezen, want het wemelt van plaatsnamen, persoonsnamen, jaartallen en cijfers. Maar het is desniettemin en mede daarom een hoogst belangrijk werk, dat door vrienden der Zending ieder oogenblik met vrucht zal geraadpleegd worden, en dat blijvende waarde bezit. De geachte Schrijver zegt, dat dit boek ontstaan is uit de behandeling van de geschiedenis der Zending in onze Oost voor de kweekelingen der Nederlandsche Zendingsvereeniging, wat van het onderwijs in dit vak een goeden dunk geeft, en hoopt nu, dat het ook voor bestuurders van Zendingscorporaties, voor predikanten, onderwijzers, catechiseermeesters, zendelingen, hulppredikers, studenten in de Theologie, zendeling-kweekelingen en voorts voor belangstellende Zendingsvrienden „eenig nut" zal hebben. De bescheiden verwachting van den Schrijver moge door een ruim debiet en door een druk gebruik van zijn boek verre overtroffen worden. Dat deze wensch waarschijnlijk wel in vervulling zal gaan, daartoe droeg ook de Uitgever bij, die zorgde voor een nette uitgave, een duidelijken druk en een uiterst billijken prijs.

—

Catalogus van Boekwerken uitgegeven door G. F. Callenbach te Nijkerk, met Eerste en Tweede Supplement.

De heer Callenbach zorgt reeds jaren lang voor goedkoope, Christelijke lectuur. Zijn catalogus, die op zichzelf reeds een belangrijk boekdeel vormt, stelt iedereen in staat om zich op de hoogte te stellen van zijne vele uitgaven en daaruit een keuze te doen. Op franco aanvrage is hij kosteloos verkrijgbaar. Vooral tegen het Kerstfeest draagt de heer Callenbach zorg, dat de jeugd wat goeds en schoons te lezen en te zien krijge.

Inzonderheid vestigen wij de aandacht op een stel goed geslaagde *Krijtteekeningen* door den heer Mondriaan, voorstellende: de Engelen in Bethlehems velden, de Herders bij de kribbe, de Wijzen uit het Oosten, en Maria en Jozef met het Kindeke in den tempel. Deze teekeningen komen tegen een witten wand mooi en duidelijk uit, zijn zoo groot, dat zij op een flinken afstand voor de klassen in de school zichtbaar zijn, en kunnen daarom bij de Kerstfeestviering uitnemend dienst doen. Wanneer men er zuinig op is en ze na het gebruik netjes bewaart, kan men ze jaren achtereen bij het Kerstfeest aan de kinderen laten zien. Zij kosten saam 6, en opgeplakt op stevig bordpapier 8 gulden.

Eindelijk gaf de heer Callenbach nog een stel *nieuwe Zondagsschoolplaten* uit, die zeer geschikt ter uitdeeling, per stuk, gekleurd 10 cent en zwart 5 cent kosten en bij 25 exemplaren voor den halven prijs verkrijgbaar zijn. Het zijn zeer aardige platen, voorstellende Abraham, Mozes, Daniël, den barmhartigen Samaritaan enz., ze verdienen aanbeveling en lof.

—

Catalogus van Boekwerken uitgegeven door D. A. Daamen, Rotterdam.

Onder de uitgaven van den heer Daamen treft men aan: Vrouwenweelde en vrouwensmart door Johanna Breevoort; De groote Lijdensweg op het einde der 19e eeuw door Hesba Stretton; Jong Leven door W. H. Kieviet; Zijns broeders hoeder door Ch. Sheldon; Johannes Hus door Armin Stein; Johan Sebastiaan Bach door Armin Stein; De aarde is des Heeren, veertien voordrachten door J. H. Gunning; Het leven van Spurgeon; De oorlog in Zuid-Afrika door Penning enz. enz. Aan verscheidenheid ontbreekt het niet. Sommige uitgaven hebben een groot succes gehad. De heer Daamen wedijvert met andere Uitgevers in het verschaffen van goede en goedkoope litteratuur.

—

Barnabas. Christelijke Scheurkalander voor het jaar 1902. *Prijs* 50 *cent. Met premie boekwerk getiteld: De Wonderen des Allerhoogsten door Abr. van de Velde. Nieuwe uitgave met* 9 *platen en aanbevelende voorrede van Ds. J. W. Felix en Dr. J. D de Lind van Wijngaarden, prijs f* 1,00 *of in twee deelen elk à f* 0,55. *Middelburg, K. le Cointre.*

Gaarne bevelen wij den gunstig bekenden scheurkalender van Barnabas bij het Christelijk publiek aan. Te meer, omdat zij, die dezen scheurkalender zich aanschaffen, het althans bij naam zeer bekende en vroeger ook veel gelezen werk van Ds. van de Velde bekomen kunnen voor den inderdaad geringen prijs van één gulden.

—

Kommentaar Paulus' eerste brief aan de Corinthiërs door F. Godet. Naar de Fransche uitgave vertaald door Dr. G Keizer. Deel I le stuk. Kampen J H. Kok 1901.

Zoolang de exegetische wetenschap in onze kringen nog niet zelfstandig beoefend wordt, hebben wij behoefte aan werken van anderen. En dan komen zeker in de eerste plaats de uitlegkundige geschriften van F. Godet in aanmerking. Want Godet was niet alleen een geleerde, ten volle vertrouwd met wat door anderen op het gebied van Bijbelverklaring geleverd was, maar hij was ook zelf een fijn exegeet, een oorspronkelijk denker, een geloovig Christen. Ook zijn commentaar op den eersten brief aan Corinthe levert daarvoor bewijs. Dr. Keizer deed daarom een goed werk met het vertalen van dezen commentaar. En hij kweet zich, naar dit eerste stuk te oordeelen, op loffelijke wijze van zijne taak. De vertaling is duidelijk en laat zich aangenaam lezen; slechts zij bij de volgende stukken nog meer zorg voor de correctie aanbevolen. Enkele malen voegde Dr. Keizer een eigene opmerking in den tekst in. Overigens ontvangen we hier de uitlegging van Godet. Het werk zal in vier stukken, elk van ongeveer twaalf vel druks, compleet zijn.

BAVINCK.

—

De Kindervriend. Geïllustreerd Christelijk Tijdschrift voor de jeugd. Kollum. T. Slagter. f 1,80 *fr. p. p.*

Dit goedkoope Tijdschrift sloot met de 12e afl. zijn Veertie den Jaargang. Ook dit jaar bleven redacteuren en uitgever even aanbevelenswaardig met hun arbeid voortgaan. Er zijn 2 hoofdprijzen en 10 andere prijzen uitgedeeld aan de oplossers van opgaven, 30 hunner krijgen een ingebonden en 42 een ingenaaid boek. Een jonge lezer, die abonnementen wil aanbrengen, krijgt voor iederen nieuwen abonné één boek met platen.

—

Geuzen-almanak 1902, 29*ste Jaarg. Ten voordeele van het Geuzengesticht „Wilhelmus van Nassauen" te Brielle. Prijs* 20 *cents.*

Wie dit boekje koopt, geeft altijd eenige centen aan deze historische Weezengestichten te Brielle en Utrecht. Volgens de rekening van Ds. M. H K. Mol, Voorz. en Ds. A. Knoll, Secr., bedraagt het saldo dezer Almanakken van 1901 f 212 20. Met minder bijdrage, door aankoop van dit boekje, aan deze Christelijke Stichting kan men toch niet toe, wel? Maak er eens kennis mede.

—

Nederlandsch Zendings-Jaarboekje voor het jaar 1892. *Zendingsdrukkerij Ermelo. f* 0.25.

Wie den Zendings-Almanak van vroeger vooral van 1901 kent, weet, dat de inhoud met kalender, statistiek, mengelwerk en platen den prijs meer dan waard is, gelijk ook nu het proefvel bewijst. Het is bij de andere Zendings-kalenders enz. onmisbaar. Men heeft er nu ook in een alfabetische naamlijst van al de Zendelingen in onze Koloniën. En — een nieuws, dat veel dankensstof geeft — wij hebben thans een Minister van Koloniën, die zich niet schaamt, de opdracht van het Nederlandsche Zendingsjaarboekje te aanvaarden, en deze naamleening zeker als Kroonminister, waar 't immer doenlijk zal zijn, gaarne door daden zal bevestigen.

C. M.

ADVERTENTIËN.

Getrouwd:
CORNELIS STAAL Fzn.,
Beroepen Predikant te Oosterland bij Zierikzee,
EN
ELISABETH VAN KUIJK,
die, ook namens wederzijdsche Familie, hun hartelijken ***dank*** betuigen voor de zeer talrijke bewijzen van belangstelling bij hun huwelijk ondervonden.
DORDRECHT,
12 Dec. 1901.

Heden verblijdde de Heere ons door de voorspoedige geboorte van een welgeschapen **zoon.**

H. A. PIERSMA.
D. PIERSMA—PEL.
GRONINGEN, 13 Dec. 1901.

Aan allen onzen hartelijken ***dank*** voor de belangstelling onzerzijds betoond voor en op 5 Dec. j. l.

W. POS
en ECHTGENOOTE.
LEIDEN,
18 Dec. 1901.

De Geref. kerk te dezer plaatse leed een gevoelig verlies door het overlijden van haren onderling

S. S. SATTER,

nog maar 51 jaren oud.

Vier jaren heeft hij onze jeugdige kerk trouw gediend. Om zijn beminnelijk karakter en zijn ambtelijken arbeid was hij algemeen geacht en bemind.

Met weemoed staren wij hem na, doch treuren niet als degenen, die geene hope hebben. Wij mogen vertrouwen, dat hij thans juicht voor Gods troon.

Trooste de Heere de bedroefde betrekkingen en gedenke Hij ook in liefde aan onze gemeente!

Namens den Kerkeraad,
J. MEIJER Jz., *Praeses.*
H VAN STEENIS, *Scriba.*
ZALTBOMMEL,
December 1901.

Heden nam de Heere tot zich, ons geliefd eenig Dochtertje

NICOLINA,

in den leeftijd van ruim 2 jaren.

K. VAN DER BURG.
W. VAN DER BURG—
VAN VELZEN.
AMERSFOORT,
11 Dec. 1901.

Onze Vereeniging trof heden een gevoelig verlies door het overlijden van

Hendrika A. Harwig,

in den ouderdom van ruim 17 jaren.

Wij hebben de stille hoop, dat zij 't Vaderhuis is binnen gegaan.

Namens het Bestuur der Meisjes-Ver.,
J. SCHIPPERS, *Secr.*
VROOMSHOOP,
12 Dec. 1901.

Heden ontnam de Heere onze kerk zeer onverwacht onzen geliefden Broeder

Sietse van der Veen,

oud 50 jaar. Elf jaar diende hij de kerk des Heeren alhier; eerst als Diaken, daarna als Opziener. Groot is onze droefheid; maar blijvend onze troost, dat hij heenging naar het huis zijns Vaders.

Namens den Kerkeraad,
H. J. HEIDA Ez., *Praeses.*
A. SIKKEMA, *Scriba.*
DE LEEK,
14 Dec 1901.

GEOPEND
de nieuwe Magazijnen van
Orgels en Piano.
De Apollo is de Koning der Pianospelers.
Tot een bezoek wordt beleefd uitgenoodigd.
BREEBAART's
Orgel- en Pianohandel.
DAMRAK 20, 21 en 22,
AMSTERDAM.
Groote voorraad, rijke keuze, van af f 65,—.
Men vrage Catalogi.

Concept-Zendings-orde

VOOR DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Deze Concept-Zendings-orde is ter uitvoering van het besluit der Groninger Synode, »dat zij ***vóór 1 Januari 1902*** aan de Kerken in Nederland moest worden toegezonden door de 10 Deputaten," op 17 December aan de Kerken verzonden.

De Kerken, die haar exemplaar niet ontvangen mochten hebben, worden verzocht dit op te geven aan den 2en ondergeteekende, die hun dan nogmaals een ***Concept-ontwerp*** zal doen toekomen.

Wie overigens dit ***Concept*** wenscht te ontvangen van den 2en onderteekenaar, zende hem Vijftentwintig cents aan postzegels of per postwissel, met opgave van adres; het wordt hem dan per post ***franco*** toegestuurd.

Namens voornoemde Deputaten,
Ds. H. DIJKSTRA, *Voorz.*
Dr. J. HANIA, *Scriba.*

SMILDE, STEENWIJK, } 18 Dec. 1901.

GEVRAAGD.

In een klein Geref. gezin zonder kinderen, in een der best gelegen steden van ZEELAND, ***wordt gevraagd***

een net gezond meisje

uit den burgerstand, niet beneden 23 jaar, in staat om de vrouw des huizes in alle werkzaamheden behulpzaam te zijn. Voor 't gewone werk is eene dienstbode, en de wasch buiten 's huis.

Franco brieven onder letters ***B. K.*** aan den Uitgever van dit blad.

Door zeer bizondere omstandigheden ('t welk met bewijzen kan worden getoond) wordt een ***prachtig, geheel nieuw***

Fransch Kerkorgel

met pijp Kerkorgel front, $4^1/_2$ spel tongen, geschikt voor ***2 à 300 personen***, oorspronkelijke ***prijs f 475***, thans voor slechts ***f 300 te koop aangeboden***.

Desverkiezende wordt een gebruikt orgel in ruil terug genomen.

Te bevragen bij **J. PROPER**, Orgelfabriek KAMPEN.

Te koop aangeboden

een net ***AVONDMAALSTEL***, benevens een ***DOOPVONT***.

Te bevragen bij den Heer G. P. VAN ARKEL te Leerdam.

Vereeniging „Tot Chr. Liefdadigheid" te Wagenborgen.

Alle degenen, die mede willen werken om onze verpleegden op het a. s. **Kerstfeest** te onthalen, worden vriendelijk uitgenoodigd hunne gaven daarvoor te zenden aan ondergeteekende

Tot nu vroegen we nooit tevergeefs.

Van verschillende zijden en onder verschillenden vorm vonden we harte lijke deelneming; daarom hebben we goede hope, dat we ook thans niet zullen worden teleurgesteld.

W. K. H. MAGENDANS,
WAGENBORGEN, *Dir.*
22 Nov. '01.

ORGELS.

Steeds 100 à 200 Amerik. Orgels voorhanden, o. a. de volgende merken:

Lakeside.	**Hamilton.**
Miller.	**Weaver.**
Wick.	**Peerless.**
Clough & Warren,	**Putnam.**
Chicago.	**v. d. Tak.**
Kroon.	**Minerva.**
Hörügel	**Zending orgel.**

VOLKSHARMONIUMS.

Lage doch vaste prijzen. 5-jarige garantie. Franco Station door geheel Nederland. Gratis Handleiding voor Zelfonderricht en Toetsenlooper.

Gemakkelijke termijnbetaling.

Catalogus gratis en franco.

JOH. DE HEER — Rotterdam
Noordmolenstraat 71.

Inruilen. **Repareeren.**

KAPOK! KAPOK!

Bij den ondergeteekende is verkrijgbaar **onvervalschte, zuivere, echte, fe soort**

KAPOK

in balen van 50 pd. voor ***f 27,50***, halve balen van 25 pond voor ***f 14,50***, franco station, tegen toezending van postwissel of rembours.

De veeren kosten ***30, 35, 40, 50, 60, 70, 80, 1,00, 1,20, 1,50***. Beddetijk, dekens, overtrekken in ruimen voorraad. Er is nooit aanmerking op gemaakt.

J. KETEL Rz.
Beddenmagazijn
Markt STEENWIJK.

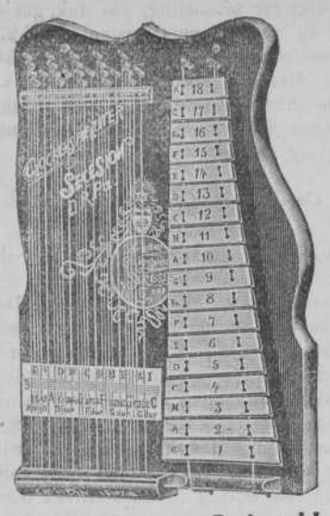

Lees dit!!

Zoo zuiver van toon en zoo helder als glas;
Zoo makklijk te spelen, voor 'n ieder van pas;
Zoo keurig bewerkt van solied materiaal;
Zoo lieflijk die klokken van 't zuiverst metaal;
Zoo weldoend voor 't oor, zoo verheffend voor 't hart;
Zoo passend bij vreugd en vertroostend in smart;
Zoo praktisch en schoon, zoo goedkoop als 't maar kon;
Dat alles en nog meer, is 't . . . **Harpcarillon.**

Dit Instrument bestaat uit 25 Harpsnaren en 18 fijne staalen platen, wonderschoone toon. Prijs, geheel compleet met alle toebehooren ***f 13,50***, franco thuis tegen postwissel.

Een kind kan het spelen!

JOH. DE HEER. Rotterdam.

Overal Agenten gevraagd.

H.H. Winkeliers en Rookers.

Puik helderwit brandende sigaren **à 90 ct** per 100 stuks, idem fijne merken **f 1,10**, **f 1.25** en **f 1 50** 100 stuks; bij 10 kistjes 1000 stuks **10 ct.** p kistje lager. Wordt **franco** na ontvangst van postwissel toegezonden of onder rembours **niet franco.**

C. REMKES, Sigarenfabrikant,
Schuitendiep, GRONINGEN.

Bij **J. H. KOK** te **Kampen** verscheen:

Het 1e stuk (pag. 1-200) van KOMMENTAAR

Paulus Eerste Brief aan de Corinthiërs

DOOR

F. GODET.

Naar de Fransche uitgave vertaald door **Dr. G. KEIZER.**

Prijs f 1.40.

Dit belangrijke werk verschijnt in 4 stukken, elk van 12 vel druks.

(Voor de leden van de Godgel. Bibliotheek [Uitgave KEMINK & ZN. te UTRECHT] is de prijs ***f 1.20*** per stuk)

Bij alle Boekh. is dit 1e stuk ter inzage te bekomen.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

FEESTSTOFFEN

DOOR

S. VAN VELZEN,

in leven Hoogleeraar aan de Theol. School.

TWEEDE DRUK 289 BLADZ. f 1,00.

Deze beroemde bundel Feeststoffen kostte vroeger f 1,75. De tweede druk met zeer duidelijke letter, slechts ***f 1,00***.

Alle Boekh. nemen bestellingen aan. Na ontvangst van postwissel ***f 1,—*** wordt het ***franco*** verzonden door den uitgever.

Verschenen bij den Uitgever W. A. BESCHOOR, *'s-Gravenhage:*

H. PIERSON.
Arenlezingen op Gods Akker.
Prijs: ing. f 1.25, geb. f 1.60.

Alom te bekomen.

Heden verscheen:

EENVOUDIGE FANTASIE EN KORAAL,

(Halleluja looft den Heer)

voor Orgel of Harmonium benevens ***twee solo's*** en ***Koraal voor koor*** met begleiding, door H. J. VAN LEEUWEN, Organist te LEIDEN.

Prijs f 0.60.

Firma B. DE KLER, Uitgever LEIDEN.

Franco toezending na ontvangst van postwissel.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Aanbevolen ter gedachtenis als eene herinnering aan de Geschiedenis der Afscheiding: **Ds. G. F. GEZELLE MEERBURG Sr. Bundel Leerredenen**, met Portret, Levensschets, Voorwoord en Bevestiging, ***Prijs f 1,50.*** — Koopers in dit jaar ontvangen gratis van denzelfden Schrijver: **de Arglistigheid van het menschelijk hart, *25 cent.***

RHENEN. W. J. VAN NAS.

Bij PH. ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

VIER- EN FEESTDAGEN,

ACHT LEERREDENEN

DOOR

J. J. Westerbeek van Eerten B.Jz.

Pred. te Kampen.

Prijs f —,75.

G. F. CALLENBACH
UITGEVER
NIJKERK

VEREENIGING

Christelijke Bibliotheek,

gevestigd te Nijkerk.

VIJFDE JAARGANG.

Als **deel 2** van den **5en** jaargang werd verzonden:

Dr. David Livingstone,

door R. **FREUDENBERG,**

21 vel druks met portret en kaart.

De prijs van dit werk is ***f 1,80 ingenaaid, f 2,20 gebonden.***

De leden dezer Vereeniging ontvangen alle werken, die in den loop van het vereenigingsjaar verschijnen, **à 5 cent per vel druks.**

Het program voor den vijfden jaargang bestaat **geheel** uit *oorspronkelijke Nederlandsche werken* De leden ontvangen geen boeken die reeds in tijdschriften verschenen, doch steeds geheel nieuwe lectuur.

Men kan ten allen tijde lid worden, en treedt dan onmiddellijk in alle rechten der leden.

Men vrage den fraai geïllustreerden Catalogus, die op aanvrage **gratis** en **franco** wordt toegezonden. Alle Boekhandelaars nemen leden aan.

Heden verscheen bij de firma van SCHENK BRILL, te DOESBURG:

Thomas Münzer, de Wederdooper,

DOOR

ARMIN STEIN. (H. NIETSCHMANN.)

Prijs ingen **f 1 00**, geb. **f 1 35.**

Bevat de meest interessante lectuur voor jong en oud

Zaterdag 21 Dec. verschijnt bij **J. H KOK** te **Kampen**

De Zekerheid des Geloofs

DOOR

Prof. Dr. H. BAVINCK.

Prijs **f 0.65.** In stempelband **f 1.10.**

Royaal formaat, **$4^1/_2$ vel** groot, op flink papier.

Heden verscheen:

MILTON'S

HERWONNEN PARADIJS

Metrisch vertaald door
H. VAN DIJK
Predikant bij de Gereformeerde Kerken te GAASTERLAND — PIAAM C.A.

Prijs f 0.75

Uitgave HOLLANDIA DRUKKERIJ Utrecht.

Bij **ZALSMAN** te **Kampen** verscheen:

Feeststoffen

DOOR

J. BAVINCK,

predikant der Geref. kerk te Kampen.

(Voor het Kerstfeest en voor Oud- en Nieuwjaar.)

De prijs dezer negen leerredenen is slechts **90 cent.**

Terstond bij de uitgave in 1900 genoot deze bundel leerredenen veel belangstelling, zoo wegens den inhoud, als den lagen prijs voor ***176 bladz.*** groot 8°, best papier en duidelijke letter. Verdere aanbeveling is thans overbodig.

In **Van der Stal's Christelijke Bibliotheek** zijn de boeken:

Uiterst Goedkoop.

Keurig uitgevoerd, Boeiend en Degelijk van inhoud.

Prijs per jaargang van 5 flinke deelen, samen pl.m. 1400 bladzijden, bij inteekening f 4,— ingenaaid, in 5 Prachtbanden f 5,75. Het uitvoerig prospectus gratis verbrijgbaar. Men teekent in bij iederen solieden Boekhandelaar en bij den Uitgever JAC. VAN DER STAL, Utrecht.

Zondagsschoolroosters voor 1902.

1°. van Ds. N. A. DE GAAY FORTMAN.
2°. van A. J. HOOGENBIRK en M. WIEGAND.

BEIDE GEPERFOREERD.

Prijs van elk f 0 04; 100 Exemplaren f 3.—.

BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.

Amsterdam.
Pretoria.

VEREENIGING

ter bevordering van Christelijke Lectuur.

In 1901 verschenen en werden aan de leden verzonden:

J. H. FERINGA. Gods kinderen van Ur.
Met illustratiën van CHR. KOPPENOL. . . . . *f* **4.75**
In stempelband *f* 5.50.

Mevr. PROSSER. Zacharias Eigendunk en zijn oude grootboek. Met twaalf platen.
Nieuwe uitgave. . . . . » **1.20**
(In stempelband *f* **1.50.**)
Totaal. . . . . *f* **5.95**

De leden die jaarlijks *f* 5.— betalen ontvangen dus in 1901 voor *f* 5.95 aan boeken en hebben bovendien het recht vóór den 31sten December van dit jaar voor *f* 5 — aan ingenaaide boeken uit het fonds der Vereeniging (dat opnieuw eene belangrijke uitbreiding heeft ondergaan) **GRATIS** te ontbieden.

VOOR 1902 IS IN BEWERKING:

F. LION CACHET. **Het land mijner vaderen.** Een zeer boeiend en belangrijk verhaal van de reis door Egypte en Palestina, door den schrijver gemaakt op zijn terugtocht uit Nederlandsch Indië. Een groot deel van het boek (dat ongeveer 270 bladzijden is en vele fraaie platen bevat) heeft de schrijver nog mogen voltooien. Dat maakt op zichzelf een geheel uit.

Men vrage den catalogus aan, die gratis wordt toegezonden

BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.

Amsterdam.
Pretoria.

„CAPADOSE"

Vereeniging voor goedkoope Zondagsschool-uitgaven.

UITGAVEN VOOR 1901,

WAARVAN AAN IEDER DER LEDEN EEN PRESENT-EXEMPLAAR TOEGEZONDEN WERD.

J. A. KLINKENBERG. **Eenzame wegen.** Een ware geschiedenis naar het *Hoogduitsch.* Nieuwe druk. Met 3 platen en omslag in kleurendruk . . . . . *f* 0 50

Beloofde trouw en andere verhalen, met 3 platen en omslag in kleurendruk . . . . . » 0.30

J. A. KLINKENBERG. **Licht in de duisternis.** Een Kerstverhaal. Nieuwe druk Met 2 platen en omslag in kleurendruk. . . . . » 0.25

Jonge geloofshelden. Vijf verhalen uit de tijden van geloofsvervolging. Met 2 platen en omslag in kleurendruk . . . . . » 0 25

De strijd om de Duivelsburg Een verhaal op waarheid gegrond, door S. J. E.. Met 2 platen en omslag in kleurendruk. . . . . » 0.20

De druppel olie. Een verhaal uit het volksleven. Met 2 platen en omslag in kleurendruk . . . . . » 0.20

J. DE LIEFDE. **De jonge Samaritaansche. De bedelknaap en De kleine Martijn.** Drie verhalen met 1 plaat en omslag in kleurendruk. . . » 0.15

De schoenlapper. Een verhaal uit het volksleven. Met 1 plaat en omslag in kleurendruk. . . . . » 0.15

f 2.—

Het lidmaatschap kost minstens vijf gulden.

Ieder lid heeft het recht aan boekjes en kaartjes voor **DUBBELE WAARDE** te kiezen van het bedrag van zijn lidmaatschap.

Die voor *f* 10.— kiest is lid voor *f* 5.—
die voor » 20.— » » » » » 10.— enz.

De Catalogus omvat 7 rubrieken: *Boeken en Boekjes ter uitdeeling en voor bibliotheken. — Studieboeken voor Zondagsschoolonderwijzers. — Boekjes ter uitdeeling bij het afleggen der geloofsbelijdenis. — Textbooks.. — Muurteksten. — Zondagsschoolkaartjes en Traktaatjes. — Kerstliederen* — **en bijna 400 Nos.** van *f* 1.90 tot 4 cent toe.

Vraag den Catalogus die GRATIS gezonden wordt.

BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.

Amsterdam.
Pretoria.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door den heer L. C. Cnopius te Ittersum f 148, van den heer W. D. te P. f 10, door den heer G. de Lugt te Scheveningen f 40, door den heer A. Pijl Jz. te Alblasserdam: uit Sliedrecht f 13,50, uit Nieuw-Lekkerland f 29,50, uit Alblasserdam f 70, samen f 113, door den heer J. M. Abbink te Dedemsvaart f 10, door den heer F. Hamster te Nieuwolda f 28,50, door den heer H. T. Lijberse te Arnhem f 13, door den heer A. Vingerling te Gouda f 2, door Ds. A. de Vlieg te Haarlemmermeer f 10,50, van den heer L. de Vries te Veenhuizen f 1,20, door Ds. G. van Setten te Bussum uit Naarden f 24, uit Bussum f 41,50 samen f 65,50, door den heer L. Runia te Berlikum f 86, door den heer J. Dingemanse te Gapinge f 5,75.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit):

Van de Geref. kerk te Rijswijk f $3,52^1/_2$, van idem te H. I. Ambacht f $3,76^1/_2$, van idem te Silvolde c. a. f 5,30, en de volgende halve coll. van idem te Ter Aar f 0,75, van idem te Aarlanderveen f $3,03^1/_2$, van idem te Allen a/d R. f 17,19, van idem te Bodegraven f 13,87, van idem te Leimuiden f $2,31^1/_2$, van idem te Nieuwkoop f 1,25, van idem te Nieuwveen f $3\ 51^1/_2$, van idem te Noorden f 1,05, van idem te Oudshoorn f $2,80^1/_2$, van idem te Waarder f 5,62, van idem te O. en N. Wetering f $9,70^1/_2$, van idem te Woerden f 5,65, van idem te Woubrugge f 1,25, van idem te Zwammerdam f $5,06^1/_2$, van idem te Schoonhoven B. c. a. f 6,56, van idem te Schoonhoven A. f $4,04^1/_2$, van idem te Moordrecht f 3, van idem te Waddingsveen f 5 27, van idem te Lekkerkerk f 0,45, van idem te Berg-Ambacht f 0,75, van idem te Reeuwijk c. a. f 2,29, van idem te Haastrecht f 2,25, van idem te Zevenhuizen f 1,43, van idem te Krimpen f 2,20, van idem te Oudewater f $5\ 31^1/_2$, van idem te Gouda A. f 3,60, van idem te Gouda B. f $5,36^1/_2$, van idem te Nieuwerkerk f 2,94.

Aan Schenkingen:

Van mevr. B. S. te S. »dankoffer" f 25, door den heer L. Runia te Berlikum van E. K. en S. A. L. ieder f 1 samen f 2.

Voor het Studiefonds:

Door de ver.: Vrienden der Waarheid uit Zetten f 1.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.